

Předdůchody - nenápadná součást penzijní reformy

ČMKOS dlouhodobě (20 let) na vládě (MPSV) požadovala speciální úpravu nároků na starobní důchod pro zaměstnance, kteří byli až do roku 1992 kryti institutem *pracovních kategorií*. Ty byly zrušeny již zákonem č. 235/1992 Sb. a až dosud (do 31. 12. 2012) za ně nebyla adekvátní náhrada.

ČMKOS požadovala, aby pro různé profesní skupiny (např. pracovníků železniční dopravy, energetiky, hutnictví, hornictví, ale i zástupců takových profesí, jako jsou tanečníci, piloti letadel nebo „báňští záchranáři“) byla s ohledem na rychlý pokles pracovní výkonnosti s ohledem na vyčerpávající charakter práce stanovena nižší věková hranice pro nárok na starobní důchod. Nezaměstnanost po padesátce je asi 2,5 krát vyšší, než v průměru (25%).

Vláda tyto požadavky vždy odmítla s argumentem, že jedním ze základních principů zákona o důchodovém pojištění je *zachování jednotné právní úpravy bez odchylek* pouze pro některé skupiny pojištěnců. Proto v zákoně o důchodovém pojištění žádné resortní, oborové či profesní nebo regionální zvýhodnění není a ministerstvo je názoru, že ani nemá být obsaženo.

Zavedení zvláštních výhod pouze pro některé činnosti spadající do resortu jednoho ministerstva by totiž znamenalo preferenční přístup v rámci základního důchodového pojištění, což by zcela jistě vedlo k uplatňování požadavků na různá specifická řešení v oblasti základního důchodového pojištění i ze strany dalších resortů a profesí, případně i velkých podniků, což nehodlá připustit.

Vláda opakovaně soudí, že důvody omezení výdělečné činnosti ve vyšším věku jsou dány specifikou zaměstnání a budoucí důsledky (ztížený výkon práce v pozdějším věku) by měli zaměstnancům pomoci nést zaměstnavatelé. Třeba dostatečně vysokým příspěvkem na doplňkové penzijní spoření.

To proto byla cesta, kterou se ČMKOS dala v posledních dvou letech a výsledkem je kompromis – zákon o doplňkovém penzijním spoření, platný již od 1. ledna t.r.

S vládou jsme se neshodli na I. pilíři – státních důchodech, výrazně neshodli na II. pilíři – opt outu, drobné výhrady máme ke změnám v jádru III. pilíře, tj. v penzijním připojištění. Shoda byla jen na předdůchodech.

Hlavní body zákona o doplňkovém penzijním spoření – o předdůchodech¹, jsou tyto:

A. Předdůchod

1. Vymezení předdůchodu: Jde o peněžní příjem budoucího důchodce (podle zákona o doplňkovém penzijním spoření) možný od 1. 1. 2013 v podobě předčasného čerpání jím a zaměstnavatelem naspořených peněz na jeho individuálním účtu v penzijním fondu formou tzv. předdůchodu, a to až 5 let před dosažením důchodového věku, čerpaného minimálně dva roky. Současný důchodový věk je pohyblivý (roste u žen rychleji, než u mužů), proto je třeba počítat s prodlužováním věku čerpání předdůchodu.

Předdůchod není dávka ani státní sociální pomoci či podpory, ani nějaká forma státního důchodu, ale produkt privátních účelových penzijních úspor.

Zákon o předdůchodech (resp. speciální úprava zákona o státních starobních důchodech) předpokládá, že finanční zdroje pro výplatu dávek předdůchodů se budou nejnázeji tvořit v již existující součásti III. pilíře, kterým je penzijní připojištění. Souběžný zákon o penzijním

¹ Viz také http://duchodovareforma.mpsv.cz/files/clanky/10/Duch_ref_fi2.pdf

připojištění předčasné čerpání peněz také umožňoval, ale jen za cenu sankce odebrání státních příspěvků (tzv. odbytným). Zákon o předdůchodech toto ustanovení mlčky přejímá, ale má ještě mnohem tvrdší omezení – požadavek minimální výši celkových úspor.

2. Nárok na výplatu předdůchodu: Celkové úspory účastníka – zájemce o předdůchod – musí být tak vysoké, aby každá jednotlivá měsíční dávka předdůchodu dosáhla alespoň 30 procent celorepublikové průměrné mzdy a výplata splátek přitom musí být sjednána jako neklesající.

V číslech: pokud bereme průměrnou mzdu asi 24 tisíc Kč, pak jde o cca 8 tisíc měsíční dávky předdůchodu (zhruba částka životního minima či minimální mzdy). Pokud by ji účastník čerpal 5 let, musí mít na účtu 8 tisíc krát 12 měsíců, tj. cca 96 tisíc Kč, krát 5 let = 480 tisíc korun. Při kratší době pobírání – třeba 2 roky, je to méně, cca 200 tisíc.

Osob, které by si mohly od ledna již o předdůchod požádat, je nyní jen asi 180, a pochybuji, že to jsou bývalí valčíři nebo hoši z rizikových provozů kvůli kyselinám, výbuchu apod.

Tj. není důvod nad tímto zákonem zrovna dvakrát jásat, ale je to první, důležitý krok.

3. Další detaily zákona:

3.1 Tvorba úspor (jak se dostat na toho až půl milionu?):

- Na předdůchod si musí člověk naspořit sám; výhodu má ten, kdo již má nějaké peníze na účtu u některého penzijní fondu a teď si je převede na zvláštní předdůchodový účet. Může tam dát navíc i jednorázově libovolně vysokou částku, aby dosáhl na limit (ale připraví se o státní podporu, jakou by jinak měl při pravidelných měsíčních platbách se stejnou celkovou sumou). Nicméně v případě nutnosti jde o schůdnou cestu, jak se k zahájení výplat předdůchodu dostat
- teoreticky za 18 let placení příspěvku (za celou dobu trvání penzijního připojištění startujícího v roce 1994) ve výši cca 1800 korun měsíčně při cca 3% zhodnocení a připisování státního příspěvku to bylo možné
- klíčový pro tvorbu dostatečně vysokých úspor je ale trvalý finanční příspěvek zaměstnavatele – ovšem ten je dobrovolný. Záleží na personální politice firmy a také na odborech, co se jim podaří prosadit do kolektivní smlouvy. V každém případě jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel získá nemalé daňové úlevy podle výše příspěvku
- stát na penzijní připojištění dává nyní již cca 6 – 8 mld Kč ročně – je to nejvíce dotovaný produkt na finančním trhu. Proto se doporučuje propočítat variantu buď zvýšení platu na výplatní pásce (na ruku) oproti zavedení/zvýšení příspěvku na penzijní připojištění (i příspěvku zaměstnavatelů) – daňové úlevy
- v případě, že zaměstnanec se zájmem o dávku předdůchodu ještě nemá splněnou nějakou podmínku pro výplatu jednorázového vyrovnání z penzijního připojištění (obvykle 60 měsíců spořicí doby a 60 let věku, resp. u nejnovějších smluv pohyblivý věk), není možné z účtu penzijního připojištění převést všechny peníze (tj. platby účastníka plus příspěvek zaměstnavatele plus státní příspěvky plus výnosy) na účet předdůchodu dříve, než zaměstnanec splňuje zmíněné podmínky na výplatu jednorázového vyrovnání. V opačném případě by došlo převodu celkové částky minus státní příspěvky, což by byla ztráta v řádu desítek tisíc korun. A přijít o takto vysokou státní podporu by byla škoda

3.2 Čerpání předdůchodu

- Peníze na pravidelných dávkách předdůchodu je možné si nechat vyplácet ze soukromého penzijního spoření nejvýše pět let před dosažením řádného důchodového věku, čerpat nejméně však dva roky
- Dávka předdůchodu bude vyplácena měsíčně, bez možnosti výplatu přerušit nebo pozastavit. Pokud se v průběhu čerpání člověk snad vrátí do práce a získá pracovní příjem, předdůchod se mu vyplácí dál (je možné ho opět dávat stranou)
- Vysvětlení podmínek čerpání předdůchodu podávají pracovníci penzijních společností, u kterých má klient uzavřenou smlouvu o penzijním připojištění (či o doplňkovém penzijním spoření)
- I když zákon platí od 1. ledna t.r., lze očekávat, že jeho reálná konzumace občany bude záležitostí až budoucnosti

3.3 Další důležité vlastnosti předdůchodu

- Období výplaty peněz ze třetího soukromého pilíře (předdůchodu) bude pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu v systému důchodového pojištění považováno za tzv. *vyločenou dobu*, a to až do dne dosažení důchodového věku. Pobírání těchto dávek proto nebude mít dopad na výši důchodových nároků z průběžného prvního (státního) pilíře důchodového systému
- Příjemci předdůchodu, kteří budou zároveň výdělečně činní, budou mít možnost volby mezi hodnocením doby pobírání předdůchodu jako vyloučené doby nebo hodnocením vyměřovacích základů z výdělečné činnosti. ČSSZ bude pobírání předdůchodů zohledňovat při výpočtu starobního důchodu
- Po dobu čerpání předdůchodu budou jeho příjemci pro účely zdravotního pojištění státními pojištěnci. Tato doba bude pro účely výpočtu starobního důchodu ze základního důchodového pojištění tzv. vyloučenou dobou, tzn. že nesníží měsíční průměr příjmů pro výpočet tohoto důchodu, ale nebude hodnocena jako doba pojištění ani jako náhradní doba pojištění. Pojistné na důchodové pojištění, pokud příjemce nebude vykonávat výdělečnou činnost, která by založila účast na důchodovém pojištění, není povinen platit
- Předdůchody pomohou také s veřejným zdravotním pojištěním těchto lidí. Jinými slovy, člověk při dosažení důchodového věku nebude mít za dobu výplaty předdůchodu (na rozdíl od důchodu předčasného) krácen řádný státní důchod, přestože neodváděl žádné pojistné. V období pobírání předdůchodu bude také jeho příjemce považován za státního pojištěnce a stát za něj bude během výplaty platit zdravotní pojištění
- aby občan získal výhody ve zdravotním a sociálním pojištění, musí být dávkou výplata rozvržena tak, aby neskončila dříve, než příjemce dosáhne věku o 3 roky nižšího, než je věk potřebný pro vznik nároku na starobní důchod.

Rozdíl mezi předčasným starobním důchodem a tzv. předdůchodem (pramen www.cssz.cz)

A. Předčasný starobní důchod

1. Vymezení: Jde o starobní důchod pobíraný ještě před dosažením důchodového věku a je poskytován z průběžného důchodového systému.

2. Nárok na něj: Pokud má žadatel splněnu potřebnou dobu pojištění stanovenou pro řádný starobní důchod (v r. 2013 to je 29 let a každý další rok se to o rok prodlužuje až do roku 2018, kdy to bude 35 let placení pojistného) a do dosažení důchodového věku mu ode dne, od něhož se starobní důchod přiznává, chybí nejvýše:

- 3 roky, pokud je jeho důchodový věk nižší než 63 let nebo
- 5 let, pokud jeho důchodový věk činí alespoň 63 let a dosáhl věku alespoň 60 let (týká se mužů narozených nejdříve v roce 1953 a žen narozených nejdříve v roce 1956, které nevychovaly žádné dítě).

3. Krácení: Předčasný starobní důchod je krácen v závislosti na délce doby, která chybí do dosažení řádného důchodového věku. Předčasný starobní důchod lze přiznat nejdříve ode dne podání žádosti o tento důchod. Jeho přiznání vylučuje žádat o řádný starobní důchod, což v praxi znamená, že krácení za předčasný odchod je trvalé i po dosažení věku na řádný starobní důchod.

4. Výplata předčasného starobního důchodu se při souběžném výkonu výdělečné činnosti, která zakládá účast na pojištění, pozastavuje do data dosažení důchodového věku nebo ukončení výdělečné činnosti. Výplata nenáleží při pobírání podpory v nezaměstnanosti či podpory při rekvalifikaci.

5. Výplatě předčasného starobního důchodu nebrání:

- tzv. zaměstnání malého rozsahu, kdy rozhodný (sjednaný i skutečně dosažený) příjem nedosahuje 2 500 Kč/měsíc,
- činnost vykonávaná na základě dohody o provedení práce pokud výše započitatelného příjmu v měsíci nepřesahuje částku 10 000 Kč,
- výkon samostatné výdělečné činnosti (podnikání) v rozsahu, který nezaloží účast na pojištění (tj. v roce 2012 do výše ročního příjmu 60 329 Kč, tj. cca 5 tisíc měsíčně).